

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

ERİŞİLEBİLİRLİK KONUSUNDA ÜLKEMİZDEKİ GELİŞMELER VE YASAL DÜZENLEMELER

İshak ÇİFTÇİ

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü

ERİŞİLEBİLİRLİK

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunda;

« Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması»

olarak tanımlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin 9 uncu maddesine göre;

Taraf Devletler;

- Engellilerin bağımsız yaşamalarının sağlanması için binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve işyerleri dahil diğer kapalı ve açık tesisler ile elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dahil olmak üzere, bilgi ve iletişim araçları ve diğer hizmetlerin **erişilebilir** olması için uygun tedbirleri almakla,
- Kamuya açık olan veya kamuya sunulan tesis ve hizmetlere erişime ilişkin asgari **standart** ve kılavuz ilkeler **geliştirmek**, ilan etmek ve bunların **uygulanmasını izlemek** ve engellilerin karşılaştığı erişim sorunlarına yönelik olarak ilgili kişileri **eğitmek** ile yükümlüdür.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un

Erişilebilirlik Başlıklı 7 nci maddesinde;

- ➔ Yapılı çevrede engellilerin erişebilirliğinin sağlanması için **planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme** süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanması
- ➔ Özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan özel ve kamu toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun olması,
- ➔ Bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler için erişilebilir olması, hususlarında amir hükümler yer almaktadır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinde

Yapılı çevre ile ilgili;

- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile

- Gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların,

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi** gerektiğine dair amir hüküm yer almaktadır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesinde

Ulaşım ile ilgili;

- Şehir içi toplu taşıma hizmeti verilen araçların; şehirler arası ve turizm taşımacılığı ile servis taşımacılığı hizmetlerinin, engellilerin erişebilirliğine uygun hale getirilmesi için yükümlülükler getiren amir hükümler,
- Şehir içi yolcu taşıma hizmeti yapan araçlardan erişilebilir olmayanlara yolcu taşıma hizmeti için yetki belgesi, izin ve çalışma ruhsatı verilmeyeceğine dair hükümler yer almaktadır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesinde

7/7/2018 tarihine kadar, servis taşımacılığı yapan gerçek ve tüzel kişiler, engelli personel veya öğrenciye talep hâlinde erişilebilir taşıma hizmetini sağlamakla yükümlüdür.

13/01/2017 tarihli 29947 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren

Şehirler Arası Yolcu Taşıma Hizmetleri İle Servis ve Turizm Taşımacılığı Hizmetlerinin Erişilebilir Hale Getirilmesine Dair Yönetmelik

Yönetmeliğin «Servis Taşımacılığı Hizmeti» başlıklı 11 inci maddesinde;

(1) Servis hizmeti sağlayıcılarının erişilebilirliğin sağlanması ile ilgili yükümlülükleri şunlardır:

a) Servis hizmeti verilen araç, 4 üncü maddede belirtildiği şekilde erişilebilirlik özelliklerini taşımıyorsa; servis hizmeti sağlayıcıları, engeline bağlı hareket kısıtlılığı olan yolcunun tercihine göre transfer aparatı temin eder veya ek bir ücret talep etmeden 4 üncü maddeye göre erişilebilir olarak üretilmiş veya erişilebilir hale getirilmiş olan araçla hizmet alınmasını sağlar. Transfer aparatının yolculuk süresince araçta bulunması gerekir.

b) (a) bendinde belirtilen servis hizmeti en kısa güzergâhı sağlayacak şekilde verilir.

c) Servis taşıyıcıları engellilerle iletişim konusunda ve kullanılıyorsa transfer aparatının uygulanmasına ilişkin eğitim almış şoför ve yardımcı personel çalıştırır.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği

5378 sayılı Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden erişilebilirlik standartlarının ve yükümlülüklerinin uygulanmasının izlenmesi ve denetimi için her ilde Aile ve Sosyal Politikalar, Bilim, Sanayi ve Teknoloji, İçişleri, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları ile engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan **Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları** kurulmuştur.

Denetimler

Komisyonlar hazırladıkları Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Programlarına göre umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarını denetlemekte ve denetleme sonucu ;

eksiklik bulunması halinde **idari para cezası** uygulayabilmekte,

eksiklik bulunmaması halinde **erişilebilirlik belgesi** düzenleyebilmektedir

İdari Para Cezası

Öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmediği Denetim komisyonlarınca tespit edilen ;

gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından **her bir tespit için bin Türk Lirasından beş bin** Türk Lirasına kadar **idari para cezası uygulanır.** Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı ellibin lirayı geçemez.

büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından **her bir tespit için beşbin Türk Lirasından yirmibeş bin** Türk Lirasına kadar **idari para cezası uygulanır.** Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı beşyüz bin lirayı geçemez.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Planı

Genel Müdürlüğümüz tarafından hazırlanan ve komisyonların izleme ve denetleme önceliklerini belirleyen «Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Planı» nda

ÜNİVERSİTELER

öncelikle denetlenmesi gerekli alanlar olarak belirlenmiştir.

* ÜNİVERSİTE MÜFREDATINDA ERİŞİLEBİLİRLİK

“ Herkes İçin Tasarım ”

yapılı çevrenin herkes için erişilebilir, yani güvenli ve kimseye bağımlı olmadan kullanılabilir olmasını sağlamak üzere tüm dünyada kabul gören bir yaklaşımdır

22 Eylül 2011 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında üniversitelerde “Herkes için Tasarım” konusunun müfredata dahil edilmesine ilişkin karar

Bu kararda,

- * “Herkes için tasarım” yaklaşımının başta Mimarlık, Şehir ve Bölge Planlama, İç Mimarlık, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Peyzaj Mimarlığı olmak üzere, temelde bir tasarımcının önemli donanımlarından birisi ve tasarım eğitiminin de önemli bir bileşeni olarak ilgili bölümlerce stratejik düzeyde ele alınması,
- * Engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan diğer gruplar için erişilebilirlik konusunun müfredatta yer almasının sağlanması,
- * «Herkes için tasarım» konusu zorunlu ders olarak verilmesi,
- * İlgili bölümlerde “herkes için tasarım” konusunda ortak projeler gerçekleştirilmesinin sağlanmasına ilişkin hususlar yer almaktadır.

ÜNİVERSİTE MÜFREDATINDA ERİŞİLEBİLİRLİK

Genel Müdürlüğümüzce «erişilebilirlik» konusunun müfredatta ne kadar yer edindiğini öğrenmek amacıyla üniversitelerin ilgili fakültelerinin web sayfalarından ders müfredatları incelenmiştir.

Buna göre;

ÜNİVERSİTE MÜFREDATINDA ERİŞİLEBİLİRLİK

Bölüm Adı	Zorunlu Ders Olan Bölüm Sayısı	Seçmeli Ders Olan Bölüm Sayısı
Mimarlık (83)	2	23
Şehir ve Bölge Planlama (43)	1	6
Peyzaj Mimarlığı (43)	3	7
İç Mimarlık (46)	1	6
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı (32)	1	10
Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi (4)	-	1
Endüstri Ürünleri Tasarımı (36)	-	6
Endüstri Ürünleri/ Endüstriyel Tasarım/ Endüstriyel Tas.Müh (14)	1	1

- * Erişilebilirlik ve herkes için tasarım konularına söz konusu bölüm müfredatlarında yeterince yer verilmediği,
- * Erişilebilirlik ve herkes için tasarım konularının zorunlu ders olmaktan ziyade daha çok seçmeli ders olarak verildiği,
- * Müfredatlarında erişilebilirlik konusuna hiç yer vermeyen bölümlerin çok sayıda olduğu sonucuna varılmıştır.

ÜNİVERSİTE MÜFREDATINDA ERİŞİLEBİLİRLİK

- * Genel Müdürlüğümüzce «Herkes için tasarım» yaklaşımının Üniversitelerin mevcut tasarım ve planlama müfredatlarında ne konumda olduğunu ortaya çıkarmak için bir envanter çalışması yapılmaktadır.
- * Bu kapsamda üniversitelerin ilgili bölümlerinde halihazırda bulunan ve planlama aşamasında olan müfredata ilişkin bilgi edinmek amacıyla Yükseköğretim Kuruluna üniversitelere dağıtımı yapılması talebiyle yazı yazılmıştır.

ERİŞİLEBİLİRLİK BÜTÇE KODU

Belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının erişilebilirlik için talep ettikleri ödeneklerin sistemli bir şekilde yürütülmesi amacıyla Genel Müdürlüğümüzün talebi üzerine Maliye Bakanlığı tarafından merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin erişilebilirlik ile ilgili harcamalarının izlenebilmesi için fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde;

“10.1.2.05 Engellilerin Erişilebilirliğinin Sağlanması amacıyla Yapılacak Giderler”

kodu açılmış ve tüm kurum ve kuruluşlara gelecek bütçe dönemleri için erişilebilirlik konusundaki düzenlemelere ilişkin ödenek planlamalarının söz konusu bütçe kodu kullanılarak yapılması hususu iletilmiştir.

TEŐEKKÖR EDERİZ